

**REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KUVENDI**

LIGJ

Nr. 96/2017

**PËR MBROJTJEN E PAKICAVE KOMBËTARE
NË REPUBLIKËN E SHQIPËRISË**

Në mbështetje të neneve 78 dhe 83, pika 1, të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

K U V E N D I

I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

V E N D O S I:

KREU I

DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1

Objekti

Ky ligj rregullon ushtrimin e të drejtave të personave që u përkasin pakicave kombëtare në Republikën e Shqipërisë, në përputhje me parimet e parashikuara në Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë, Konventën Kuadër të Këshillit të Europës për Mbrojtjen e Pakicave Kombëtare, ratifikuar me ligjin nr. 8496, datë 3.6.1999, dhe marrëveshjet ndërkombëtare në fushën e të drejtave të njeriut ku Republika e Shqipërisë është palë.

Neni 2

Qëllimi

1. Ky ligj ka për qëllim të sigurojë ushtrimin e të drejtave specifike të personave që u përkasin një pakice kombëtare, të cilat janë të nevojshme për mbrojtjen e identitetit dallues të pakicave kombëtare, si një përbërës thelbësor i një shoqërie të integruar dhe që garantojnë mosdiskriminimin dhe barazinë e plotë para ligjit.

2. Në ushtrimin e këtyre të drejtave, personat që u përkasin pakicave kombëtare duhet të respektojnë shtetin ligjor, tërësinë territoriale dhe sovranitetin e Republikës së Shqipërisë.

Neni 3

Përkufizime

1. Pakicë kombëtare është një grup shtetasish shqiptarë që banojnë në territorin e Republikës së Shqipërisë, kanë lidhje të hershme dhe të qëndrueshme me shtetin shqiptar, shfaqin karakteristika dalluese kulturore, etnike, gjuhësore, fetare ose tradicionale dhe të cilët janë të gatshëm për të shprehur, ruajtur dhe zhvilluar së bashku identitetin e tyre të dallueshëm kulturor, etnik, gjuhësor, fetar ose tradicional.

2. Në kuptimin e këtij ligji, pakicat kombëtare në Republikën e Shqipërisë janë pakicat greke, maqedonase, arumune, rome, egjiptiane, malazeze, boshnjake, serbe dhe bullgare.

Neni 4

Njohja e pakicave kombëtare

1. Njohja formale e pakicave kombëtare në Republikën e Shqipërisë, përveç atyre të parashikuara në nenin 3, pika 2, bëhet me ligj, në përputhje me kriteret e përcaktuara në pikën 1, të nenit 3, dhe nenet 6 e 7 të këtij ligji.

2. Kërkesa për njohje formale depozitohet pranë ministrit përgjegjës për punët e brendshme nga grupi i shtetasve që pretendojnë se i përkasin një pakice kombëtare.

3. Kërkesa shqyrtohet nga një komision *ad hoc*, i cili ngrihet pranë ministrisë përgjegjëse për punët e brendshme. Struktura dhe funksionet e komisionit, si dhe procedurat për shqyrtimin e kërkesës për njohjen e një pakice kombëtare, përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

4. Vendimet e komisionit *ad hoc* mund të ankimohen pranë gjykatës kompetente për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve administrative.

KREU II

TË DREJTAT DHE LIRITË E PAKICAVE KOMBËTARE

Neni 5

Ushtrimi i të drejtave

1. Çdo person, që i përket një pakice kombëtare, ka të drejtën të zgjedhë lirisht që të trajtohet ose jo si i tillë, duke mos pasur asnjë disavantazh nga kjo zgjedhje ose nga ushtrimi i të drejtave që janë të lidhura me këtë zgjedhje.

2. Personat, që u përkasin pakicave kombëtare, i ushtrojnë të drejtat dhe gëzojnë liritë e garantuara me këtë ligj, në mënyrë individuale dhe në komunitet me të tjerët, në të gjithë territorin e Republikës së Shqipërisë.

Neni 6

E drejta e vetidentifikimit

1. Çdo person ka të drejtë të deklarojë përkatësinë në një pakicë kombëtare, bazuar në të drejtën e vetidentifikimit, sipas parashikimeve të legjislacionit për regjistrimin e përgjithshëm të popullsisë së Republikës së Shqipërisë dhe në rastet e parashikuara në këtë ligj.

2. Askush nuk mund të detyrohet të zbulojë ose të bëjë publike të dhëna në lidhje me përkatësinë e tij/e saj në një pakicë kombëtare dhe as përkatësinë e tij/e saj etnike, gjuhësore ose fetare, me përjashtim të rasteve kur ky zbulim të dhënash është i nevojshëm për ushtrimin e të drejtave të parashikuara në nenet 3, 7, 11, 12, 13, 14 dhe 15 të këtij ligji.

Neni 7

Mbledhja e të dhënave

1. Për garantimin e të drejtave të pakicave kombëtare, institucionet publike në nivel qendror dhe vendor mbledhin të dhëna në lidhje me identifikimin e personave që u përkasin pakicave kombëtare, bazuar në të drejtën e vetidentifikimit të këtyre personave dhe në dokumentacionin e Gjendjes Civile, në përputhje me pikën 2, të nenit 6, të këtij ligji dhe me legjislacionin për mbrojtjen e të dhënave personale.

2. Kriteret, dokumentacioni, si dhe procedurat përkatëse për mbledhjen e të dhënave të parashikuara në pikën 1, të këtij neni, miratohen me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozim të ministrit përgjegjës për punët e brendshme.

Neni 8

Ndalimi i diskriminimit

1. Ndalohet çdo diskriminim ndaj cilido personi për shkak të përkatësisë së tij/së saj në një pakicë kombëtare.

2. Institucionet publike, qendrore dhe vendore, miratojnë dhe zbatojnë masat e nevojshme:

a) për të garantuar barazi të plotë dhe efektive në jetën ekonomike, shoqërore, politike dhe kulturore ndërmjet personave që i përkasin një pakice kombëtare dhe atyre që i përkasin shumicës;

b) për të mbrojtur personat që u përkasin pakicave kombëtare nga kërcënimet, diskriminimi, armiqësia apo dhuna për shkak të identitetit të tyre të dallueshëm kulturor, etnik, gjuhësor, fetar ose tradicional;

c) për të forcuar dialogun ndërkulturor;

ç) për të nxitur respektin e ndërsjellë, mirëkuptimin dhe bashkëpunimin ndërmjet të gjithë qytetarëve të Republikës së Shqipërisë, pa dallim për sa i përket identitetit të tyre të dallueshëm kulturor, etnik, gjuhësor, fetar ose tradicional.

3. Masat e miratuara në përputhje me pikën 2, të këtij neni, nuk përbëjnë akte diskriminimi.

Neni 9

Liria e organizimit dhe e drejta e përfaqësimit

Personave, që u përkasin pakicave kombëtare, u garantohen dhe gëzojnë këto të drejta:

a) të drejtën e lirisë së grumbullimeve paqësore dhe lirisë së organizimit;

b) të drejtën të krijojnë dhe të marrin pjesë në parti politike, shoqata, si dhe organizata të tjera civile, në përputhje me legjislacionin përkatës në fuqi, me qëllim shprehjen dhe mbrojtjen e interesave të tyre;

c) të drejtën të zgjidhen në organet përfaqësuese në nivel qendror dhe vendor, në përputhje me dispozitat e Kodit Zgjedhor dhe legjislacionit përkatës në fuqi.

Neni 10

Liria e ndërgjegjes dhe e fesë

1. Personave, që u përkasin pakicave kombëtare, u garantohet e drejta e lirisë së ndërgjegjes dhe fesë dhe kanë të drejtën të shfaqin, individualisht ose në komunitet me të tjerët, fenë ose besimin e tyre.

2. Personat, që i përkasin një pakice kombëtare, kanë të drejtë të krijojnë organizatat dhe shoqatat e tyre fetare, në përputhje me legjislacionin përkatës në fuqi.

Neni 11

Pjesëmarrja në jetën publike, kulturore, sociale dhe ekonomike

1. Personat, që u përkasin pakicave kombëtare, kanë të drejtë për pjesëmarrje të barabartë dhe efektive në jetën publike, ekonomike, sociale e kulturore të vendit, në veçanti, në çështjet lidhur me ruajtjen, mbrojtjen dhe promovimin e kulturës, traditave dhe identitetit të pakicës së cilës ata i përkasin.

2. Personat, që u përkasin pakicave kombëtare dhe organizatat që përfaqësojnë pakicat kombëtare gëzojnë të drejtën e aplikimit dhe mbështetjen financiare nga institucionet e kulturës, me qëllim promovimin, ruajtjen dhe mbrojtjen e traditave të tyre, pa dallim identiteti kulturor, etnik, gjuhësor ose tradicional, në përputhje me legjislacionin në fuqi për kulturën.

3. Masat dhe politikat e nevojshme për të siguruar pjesëmarrjen e pakicave kombëtare në jetën publike, kulturore, sociale dhe ekonomike miratohen me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozimin e ministrave përgjegjës për fushat e lartpërmendura.

Neni 12

Ruajtja e identitetit kulturor të pakicave kombëtare

1. Personat, që u përkasin pakicave kombëtare, kanë të drejtë të ruajnë dhe të zhvillojnë identitetin e tyre gjuhësor, kulturor, fetar dhe trashëgiminë e tyre kulturore në të gjithë territorin e Republikës së Shqipërisë.

2. Personat, që u përkasin pakicave kombëtare, gëzojnë, në përputhje me përcaktimet e nenit 2, të këtij ligji, të drejtën e kremit të ngjarjeve që lidhen me promovimin e identitetit të tyre të dallueshëm kulturor.

3. Strategjitë, programet dhe planet e veprimit për të krijuar kushtet e nevojshme që pakicat kombëtare të ruajnë dhe të zhvillojnë identitetin e tyre të dallueshëm miratohen me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozimin e ministrave përgjegjës për arsimin dhe kulturën.

4. Pa cenuar masat e marra në përputhje me politikën e integritetit të përgjithshëm të pakicave kombëtare, ndalohen politikat apo praktikat që synojnë asimilimin e personave që u përkasin pakicave kombëtare kundër vullnetit të tyre.

Neni 13

E drejta e arsimit në gjuhën e pakicës

1. Personat, që i përkasin një pakice kombëtare, gëzojnë të drejtën të mësojnë gjuhën e pakicës.
2. Personave, që u përkasin pakicave kombëtare, në njësitë e vetëqeverisjes vendore ku ato banojnë tradicionalisht ose në numër thelbësor, nëse ka kërkesë të mjaftueshme, u sigurohen mundësi për të mësuar ose për të marrë mësim në gjuhën e pakicës, në përputhje me legjislacionin përkatës në fushën e arsimit.
3. Kriteret për përcaktimin e njësisë së vetëqeverisjes vendore, numrit thelbësor dhe kërkesës së mjaftueshme përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozimin e ministrave përgjegjës për arsimin dhe çështjet vendore.
4. Masat e përshtatshme në fushën e arsimit dhe kërkimit shkencor, me qëllim nxitjen e njohjes së kulturës, historisë, gjuhës dhe besimit fetar të pakicave kombëtare dhe të shumicës, në përputhje me legjislacionin përkatës në fushën e arsimit, miratohen me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozimin e ministrit përgjegjës për arsimin, në përputhje me legjislacionin përkatës në fushën e arsimit.
5. Masat e përshtatshme për krijimin e mundësive dhe kushteve për pajisjen me tekste shkollore, formimin fillestar, trajnimin dhe zhvillimin e mëtejshëm profesional të mësuesve, si dhe për krijimin e funksionimit të klasave në gjuhën e pakicave kombëtare miratohen me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozimin e ministrit përgjegjës për arsimin, në përputhje me legjislacionin përkatës në fushën e arsimit.
6. Personat, që u përkasin pakicave kombëtare, kanë të drejtë të hapin dhe të drejtojnë institucione private të sistemit arsimor dhe institucione të arsimit profesional, kur plotësojnë të gjitha kushtet e parashikuara në legjislacionin në fuqi në fushën e arsimit.
7. Dispozitat e këtij neni do të zbatohen pa cenuar mësimin e gjuhës shqipe.

Neni 14

Liria e shprehjes, e mendimit, dhe e drejta e informimit

1. Personave, që u përkasin pakicave kombëtare, u garantohet dhe gëzojnë të drejtën të shprehin mendime dhe opinione, si dhe të marrin e të shpërndajnë informacione në gjuhën e pakicave, pa diskriminim dhe pa ndërhyrjen e autoriteteve publike.
2. Personat, që u përkasin pakicave kombëtare, kanë të drejtë të kenë median e tyre të shkruar dhe elektronike, në përputhje me legjislacionin në fuqi në Republikën e Shqipërisë për median e shkruar dhe elektronike.
3. Personat, që u përkasin pakicave kombëtare, kanë të drejtë të përdorin shërbimet e mediave audio dhe audiovizive, pa diskriminim, në përputhje me kushtet, kriteret dhe procedurat e përcaktuara nga legjislacioni në fuqi për mediat audiovizive në Republikën e Shqipërisë. Licencimi i shërbimeve të radiopërhapjes dhe televizionit bëhet pa diskriminim dhe në përputhje me kriteret e legjislacionit për mediat audiovizive.
4. Personat, që u përkasin pakicave kombëtare, gëzojnë të drejtën e informimit në gjuhën e tyre amtare. Radioja dhe televizioni publik qendror transmeton në njërin prej stacioneve të tij programe informative dhe kulturore në gjuhën e pakicave kombëtare.

Neni 15

Përdorimi i gjuhës

1. Personat, që u përkasin pakicave kombëtare, kanë të drejtë të përdorin, krahas gjuhës shqipe, në gjuhën e pakicës kombëtare që i përkasin:

a) emrin dhe mbiemrin e tyre, në përputhje me legjislacionin përkatës;

b) shenja, mbishkrime dhe informacione të tjera të një natyre personale, të dukshme për publikun, në çdo aktivitet të jetës së tyre sociale, ekonomike dhe kulturore.

2. Në njësitë e vetëqeverisjes vendore ku personat, që u përkasin pakicave kombëtare banojnë tradicionalisht ose përbëjnë mbi 20 për qind të numrit të përgjithshëm të popullsisë së kësaj njësie, bazuar në kërkesën e tyre, organet e vetëqeverisjes vendore krijojnë kushtet, për aq sa është e mundur, për përdorimin e gjuhës së pakicës në marrëdhëniet ndërmjet personave që u përkasin pakicave dhe këtyre organeve.

3. Me vendim të organeve të njësive të vetëqeverisjes vendore, ku mbi 20 për qind e banorëve u përkasin pakicave kombëtare, kur ka një kërkesë të mjaftueshme prej tyre, emërtimet e njësive administrative përkatëse, të rrugëve dhe të treguesve të tjerë topografikë, krahas gjuhës shqipe, shfaqen dhe në gjuhën e pakicës përkatëse, sipas parashikimeve ligjore për vetëqeverisjen vendore.

4. Në njësitë e vetëqeverisjes vendore ku personat, që u përkasin pakicave kombëtare, përbëjnë mbi 20 për qind të numrit të përgjithshëm të popullsisë së kësaj njësie, ata kanë të drejtë të marrin informacion, krahas gjuhës shqipe, edhe në gjuhën e pakicës, mbi zhvillimin e procesit zgjedhor. Dhënia e informacioneve në gjuhën e pakicave për zhvillimin e procesit zgjedhor rregullohet me akte të miratuara nga Komisioni Qendror i Zgjedhjeve.

5. Çdo person, që i përket një pakice kombëtare, ka të drejtë të informohet menjëherë në gjuhën që ai/ajo kupton për arsyet e arrestimit të tij/të saj dhe për natyrën e shkakun e çdo akuze kundër tij/saj dhe për të mbrojtur veten e tij/e saj në këtë gjuhë, në përputhje me parashikimet e Kodit të Procedurës Penale.

6. Mënyra e përdorimit të gjuhës së pakicave, sipas parashikimeve të pikave 2 dhe 3, të këtij neni, rregullohen me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozimin e ministrive përgjegjëse për punët e brendshme dhe çështjet vendore.

Neni 16

Ndalimi i kufizimit të të drejtave

Ndalohet marrja e masave që ndryshojnë përbërjen e popullsisë në njësitë e vetëqeverisjes vendore, të banuara nga personat që u përkasin pakicave kombëtare, me qëllim kufizimin e të drejtave të parashikuara nga ky ligj.

Neni 17

Marrëveshjet ndërkombëtare

1. Personat, që u përkasin pakicave kombëtare, gëzojnë të drejtën për të vendosur dhe për të mbajtur kontakte të lira e paqësore përtej kufijve të Republikës së Shqipërisë me personat, me të cilët kanë të njëjtin identitet etnik, gjuhësor, fetar ose një trashëgimi të përbashkët kulturore.

2. Republika e Shqipërisë mund të lidhë marrëveshje ndërkombëtare me shtete të tjera për të siguruar mbrojtjen e personave, që u përkasin pakicave kombëtare përkatëse, në përputhje me ligjin për marrëveshjet ndërkombëtare në Republikën e Shqipërisë.

3. Marrëveshjet ndërkombëtare të parashikuara në pikën 2, të këtij neni, përpara miratimit në parim nga Këshilli i Ministrave, konsultohen me Komitetin për Pakicat Kombëtare.

KREU III

KOMITETI PËR PAKICAT KOMBËTARE

Neni 18

Komiteti për Pakicat Kombëtare

1. Me qëllim sigurimin e mbrojtjes dhe promovimit të të drejtave dhe të interesave të pakicave kombëtare, sipas parashikimeve të këtij ligji dhe legjislacionit përkatës në fuqi, krijohet Komiteti për Pakicat Kombëtare, si një institucion qendror në varësi të Kryeministrit.

2. Organizimi, funksionimi dhe niveli i pagave i anëtarëve të Komitetit për Pakicat Kombëtare dhe personelit administrativ përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozim të Kryeministrit.

3. Struktura e Komitetit për Pakicat Kombëtare miratohet me urdhër të Kryeministrit.

4. Marrëdhëniet e punës të personelit administrativ rregullohen sipas parashikimeve të legjislacionit për nëpunësin civil dhe të Kodit të Punës.

Neni 19

Kompetencat e Komitetit për Pakicat Kombëtare

Komiteti për Pakicat Kombëtare ka këto kompetenca:

a) rekomandon dhe jep opinionin e tij në lidhje me hartimin e legjislacionit, politikave dhe programeve që kanë të bëjnë me të drejtat e pakicave kombëtare;

b) propozon rekomandime për Këshillin e Ministrave, ministritë dhe institucionet e tjera qendrore, si dhe organet e pushtetit vendor për trajtimin e çështjeve që lidhen pakicat kombëtare;

c) përgatit dhe dorëzon raporte periodike për Kuvendin për gjendjen e pakicave kombëtare në Republikën e Shqipërisë;

ç) bashkëpunon dhe koordinon me institucionet shtetërore në nivel qendror dhe vendor raportimin dhe monitorimin për zbatimin e kuadrit ligjor dhe politikave shtetërore në lidhje me pakicat kombëtare;

d) organizon aktivitete, me qëllim rritjen e ndërgjegjësimit për mbrojtjen e promovimin e të drejtave të pakicave kombëtare dhe forcimin e dialogut me shoqatat e pakicave kombëtare;

dh) kontribuon në përgatitjen e raportit kombëtar për zbatimin e Konventës Kuadër për Mbrojtjen e Pakicave Kombëtare;

e) ndërmer aktivitete, të cilat kanë si synim përmbushjen e angazhimeve dhe detyrimeve ndërkombëtare;

ë) jep opinione në lidhje me marrëveshjet ndërkombëtare që lidhen me të drejtat dhe liritë e pakicave kombëtare;

f) jep opinion pranë institucionit të parashikuar në pikën 3, të nenit 3, të këtij ligji, lidhur me kërkesat për njohjen e pakicave;

g) financon, nëpërmjet fondit për pakicat kombëtare, nismat dhe projektet që synojnë mbrojtjen e të drejtave të pakicave kombëtare dhe ruajtjen e promovimin e identitetit kombëtar, gjuhësor e kulturor të pakicave kombëtare.

Neni 20

Përbërja e Komitetit për Pakicat Kombëtare

1. Komiteti për Pakicat Kombëtare përbëhet nga përfaqësuesit e pakicave kombëtare në Republikën e Shqipërisë, të parashikuara në pikën 2, të nenit 3, të këtij ligji.

2. Secila prej pakicave kombëtare, të parashikuara në pikën 2, të nenit 3, të këtij ligji, ka të drejtë të ketë nga një përfaqësues në cilësinë e anëtarit të Komitetit për Pakicat Kombëtare. Anëtarët e Komitetit për Pakicat Kombëtare emërohen me urdhër të Kryeministrit, mbështetur në kandidaturat e paraqitura nga shoqatat që përfaqësojnë pakicat kombëtare. Mandati i anëtarit të komitetit është katërvjeçar, me të drejtë ripërtëritjeje.

3. Kryetari i Komitetit për Pakicat Kombëtare dhe nënkryetari emërohen me urdhër të Kryeministrit, çdo katër vjet.

4. Përzgjedhja e kryetarit, nënkryetarit dhe anëtarëve të Komitetit për Pakicat Kombëtare bëhet nëpërmjet një procesi të pavarur, transparent dhe gjithëpërfshirës. Procedurat dhe rregullat për zhvillimin e këtij procesi rregullohen me vendim të Këshillit të Ministrave, të propozuar nga Kryeministri.

Neni 21

Fondi për pakicat kombëtare

1. Krijohet fondi për pakicat kombëtare për mbështetjen e nismave dhe projekteve që synojnë mbrojtjen e të drejtave të pakicave kombëtare, ruajtjen dhe promovimin e identitetit të tyre të dallueshëm kulturor, etnik, gjuhësor, tradicional dhe fetar të pakicave kombëtare.

2. Fondi financon nga Buxheti i Shtetit dhe administrohet nga Komiteti për Pakicat Kombëtare.

3. Kriteret për mbështetjen e nismave dhe projekteve, sipas pikës 1, të këtij neni, kriteret e përzgjedhjes për financimin e tyre dhe administrimi i fondit për pakicat kombëtare përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 22

Dispozita të fundit

1. Asgjë në këtë ligj nuk do të interpretohet si kufizim apo shmangie prej të drejtave dhe lirive themelore të njeriut, të sanksionuara në legjislacionin në fuqi apo në marrëveshjet ndërkombëtare, në të cilat Republika e Shqipërisë është palë.

2. Të drejtat e pakicave kombëtare, që parashikohen nga marrëveshjet ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Shqipërisë, nuk cenohen nga ky ligj.

3. Komiteti Shtetëror i Minoriteteve, i krijuar me vendimin nr. 127, datë 11.3.2004, të Këshillit të Ministrave, të ndryshuar, i ushtron funksionet e tij deri në momentin e krijimit të Komitetit për Pakicat Kombëtare, i parashikuar në nenin 18 të këtij ligji.

Neni 23

Aktet nënligjore

1. Ngarkohet Këshilli i Ministrave që, brenda 6 muajve nga hyrja në fuqi e këtij ligji, të miratojë aktet nënligjore në zbatim të neneve 4, pika 3; 7, pika 2; 11, pika 3; 12, pika 3; 13, pikat 3, 4 dhe 5; 15, pika 6; 18, pika 2; 20 pika 4 dhe 21, pika 3, të këtij ligji.

2. Ngarkohet Komisioni Qendror i Zgjedhjeve që, brenda 6 muajve nga hyrja në fuqi e këtij ligji, të miratojë aktet e parashikuara në nenin 15, pika 4, të këtij ligji.

Neni 24

Hyrja në fuqi

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

K R Y E T A R I

Gramoz RUÇI

Miratuar në datën 13.10.2017